

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

○○○○○○

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

S u m a r u l :

Importanța economică a petrolului nostru. — O soluție pentru problema băncilor. — Băncile populare și băncile în general. — Băncile din Sibiu și conversiunea.

Importanța economică a petrolului nostru.

Poate că nici una dintre bogățiile subsolului românesc n'a însemnat în evoluție și progres din punct de vedere tehnic și economic aceea ce se poate spune despre păcură, produsul negru și vâscos ieșit din adâncul pământului care în unele scrieri literare se mai numește și aurul negru. O privire retrospectivă în ambele domenii de acțiune ale acestei bogății, ne-ar pune în fața unor rezultate cari ar întrece orice așteptare.

Într'adevăr, din punct de vedere tehnic, atât extracțiunea păcurii cât și întrebuințarea ei, se găsesc ajunse într'un stadiu desăvârșit care însemnează față de modestele începuturi de odinioară acelaș mers progresiv ca și automobilul față de carul cu boi. Astfel deși cunoscut din cele mai vechi timpuri, căci în diferite regiuni ieșind la suprafața pământului da incidental naștere la flăcări cari ardeau permanent, prima lui întrebuințare începând cu a doua jumătate a veacului trecut, se făcea la ungerea căruțelor. Extracțiunea lui în aceste condițiuni de consumație, se făcea în cel mai rudimentar mod prin puțuri de mână din

care era scos cu gălețile. Încărcat apoi în butoaie, țăranii cari îl găseau pe pământurile lor, cutreerău țara în lung și în lat, oferindu-l amatorilor spre cumpărare.

Și în metodele de extracție și și în cele de întrebuințare ne găsim astăzi cu păcura într'o situație care nu mai are nici o analogie cu primele sale începuturi. Așa de exemplu, de unde extracțiunea manuală nu putea concepe o adâncime mai mare de maximum 50 m. astăzi sondele săpate cu instalațiunile rotative (burghiuri) merg până la 2000 m. și fiind să pătrundă tot mai în spre centrul pământului, iar întrebuințarea păcurii s'a întins pe o scară și suprafață așa de diversă, că se cunosc astăzi numeroase produse și supraproduse devenite indispensabile tehnicii mașiniste; numai rezidurile definitive, pentruca să ne facem o idee de lărgirea domeniului de întrebuințare al păcurii, dau o unsoare care se folosește la unsul vagoanelor cu un punct de îngheț cel mai scăzut care s'a putut descoperi până acuma, fără să mai amintim diferitele uleiuri de diferite grade de vâscositate care se pot obține pe lângă multele categorii de benzine cari se pot extrage din păcură ca produs prim. Astfel am ajuns în situațiunea că paralel cu perfecționarea metodelor de extracție, păcura a oferit un material de fabricație care a născut o știință întreagă, aceea a rafinajului s'au cracajului. În felul acesta în centrele orășenești mai apropiate de exploatările petrolifere, s'au construit instalațiuni uriașe pentru pre-

lucrarea petrolului brut, cari numai ele au însemnat enorme capitaluri învestite și muncă manuală și intelectuală plasată și utilizată. În aceste condițiuni nu e nici de mirare că s'a ajuns an de an la o producție care a mers progresând, după cum se vede mai jos: ¹⁾

1857:	275 tone	1918:	968.611 tone
1870:	11.649 "	1919:	920.488 "
1890:	53.300 "	1920:	1.034.138 "
1900:	250.000 "	1921:	1.163.318 "
1907:	1.129.097 "	1922:	1.365.830 "
1908:	1.147.727 "	1923:	1.515.658 "
1909:	1.297.257 "	1924:	1.851.303 "
1910:	1.352.407 "	1925:	2.316.504 "
1911:	1.544.847 "	1926:	3.241.314 "
1912:	1.804.161 "	1927:	3.661.360 "
1913:	1.885.619 "	1928:	4.268.541 "
1914:	1.783.947 "	1929:	4.821.278 "
1915:	1.673.145 "	1930:	6.744.000 "
1916:	893.994 "	1931:	6.657.000 "
1917:	724.230 "		

Insumând cantitățile de păcură extrase la noi dela primele începuturi ale operației industriei petrolifere și până astăzi, ajungem la o cifră de cea 60.000.000 tone. Am amintit mai sus că factorul care a mărit producția petroliferă a fost dezvoltarea mașinismului. În domeniul mașinismului însă, cea mai mare influență din acest punct de vedere a avut-o întrebuințarea mereu crescândă a automobilismului. Astfel numai în America numărul automobilelor s'a triplat în 1929 față de 1920 ajungând dela 9 milioane la 27 milioane. Acest rezultat nu este însă propriu numai Americii. Toate țările mai cu seamă în epoca de după războiu, au recurs pe o mare scară la întrebuințarea automobilului ca mijloc de transport

¹⁾ Vezi „Bul. inst. economie românească” nr. 7—9/32 articolul: „Perspectivile exportului produselor de petrol în România de ing. Th. Fieșinescu.

pentru mărfuri și persoane. Astfel, dacă Statele Unite posedă un automobil la cinci locuitori, Franța are și ea unul la 28 de locuitori, Anglia, unul la 27, Danemarca unul la 31, România unul la 470 locuitori, găsimu-se din acest punct de vedere înaintea Rusiei, Ungariei și a întregii peninsule balcanice.

Întrebuințate fiind deci produsele petrolifere pe o scară ca cea văzută, ne dăm perfect de bine seama că progresul pe care la urmat în cantitățile extrase a fost foarte natural. Din cifrele pe cari le-am înșirat mai sus, se vede foarte bine acest fapt, dar se poate în același timp urmări fenomenul că după războiu creșterea în producție a fost extrem de rapidă, fiind astfel și petrolul pas cu dezvoltarea nebănuită pe care a luat-o industria. În această ordine de idei va trebui să tragem concluzia că petrolul n'a acoperit numai necesitățile noastre interne, ci a fost mai cu seamă un articol de export. Cantitățile exportate și valoarea lor au însumat după războiu cifrele cari se văd mai jos:

1922,	430.226 tone și	2.598.639.000.—	Lei
1923,	383.217 "	3.212.704.000.—	"
1924,	434.987 "	2.755.566.000.—	"
1925,	788.823 "	5.746.610.000.—	"
1926,	1.492.953 "	9.443.554.000.—	"
1927,	1.913.344 "	7.507.507.000.—	"
1928,	2.344.015 "	8.070.056.000.—	"
1929,	2.820.358 "	9.032.146.000.—	"
1930,	3.786.159 "	10.384.094.000.—	"
1931,	4.667.982 "	6.901.022.000.—	"
1932,	5.166.257 "	7.178.702.000.—	"

Din aceste cifre se poate lesne urmări ce a însemnat petrolul pentru țara noastră din punct de vedere economic. În primul rând va trebui să semnalăm marele concurs pe care l-a dat acest articol de export la menținerea unui curs stabil valutei noastre în epoca când ea nu era încă stabilizată. Important de remarcat din acest punct de vedere este anul 1926 pe care unii economiști l-au

dat ca cea mai potrivită perioadă în care se putea face stabilizarea noastră monetară. Într'adevăr, anul acesta se remarcă printr'un intens export petrolifer, fapt care ajută la crearea unei importante rezerve de devize străine. În al doilea rând, din punctul de vedere al importanței economice a petrolului nostru, va trebui să semnalăm marea lui contribuție la menținerea balanței comerciale. Din acest ultim punct de vedere vom remarcă că petrolul a fost singura noastră salvare dela 1929, contribuind la comerțul nostru exterior cu sume cari au variat între 30—40% din întreaga valoare a acestuia.

Din punctul de vedere al desfacerii sale externe se deosebesc trei regiuni mai importante: bazenul dunărean, mediteranian și țăările din coasta Oceanului Atlantic. În bazenul dunărean intră precum arată și numele, toate țăările din jurul Dunării, ca: Bulgaria, Jugoslavia, Austria, Ungaria, etc., ale căror nevoi de produse petrolifere, le acoperim într'o proporție de 95—80%; ele constituind așa zicând piața care ne aparține aproape în întregime. Din bazenul mediteranian n'am putut acapara consumul decât într'o proporție de 35—40%, ceea ce însemnează că va trebui să facem eforturi pentru stăpânirea piețelor respective. Mai rău stăm însă cu debușul în țăările din coasta Oceanului Atlantic între cari intră: Spania, Anglia, Olanda etc., și unde plasamentul nostru de petrol se cifrează la o proporție de numai 5% din necesitățile piețelor respective. Examinând țăările în cari am plasat exportul nostru petrolifer în 1932, vom înregistra în primul rând Anglia cu 1.138.968 tone, ceea ce însemnează cam 20% din tot exportul nostru, apoi Italia cu 763.125 tone, Franța cu 713.994 tone, Egiptul cu 484.149 tone, Austria cu 238.198 tone, Spania cu 219.904 tone, Germania cu 171.390 tone, Ungaria cu 139.414 tone, Jugoslavia cu 128.525 tone, Cehoslovacia cu 122.364 tone și Grecia cu 120.883 tone. Dintre țăările apropiate a cărei piață petroliferă ar fi fost natural să ne aparțină este Cehoslovacia. Această piață ar fi însemnat o mare capacitate de absorbție pentru produsele noastre petrolifere, dat fiind că ea e cea mai industrială țară din Europa centrală pe de o parte, iar pe de altă parte, ne leagă de această țară un tratat de alianță, care ar trebui să

aiibă și repercursiuni de importanță economică. Ori printr'o ironie a bunului simț, piața cehoslovacă ne scapă din mână, fără să ne putem da seama de cauzele cari produc acest curios fenomen. Și e cazul să remarcăm că în privința pieții aliatai noastre dela nord-vest, se pot face aceleași neînțelese constatări cu toate produsele noastre exportabile: se pun piedeci și se fac șicane. Precum am văzut în ceea ce ne preocupă stăm mai bine chiar cu Bulgaria al cărei consum de produse petrolifere îl acoperim într'o proporție de 90%. Dar pentruca să balansăm considerațiunile curioase pe cari le constatăm în privința comerțului nostru exterior privind produsele petrolifere, vom adăuga aici o remarcă îmbucurătoare, că indiferent de atitudinea statelor vecine și aliatai, petrolul nostru se impune tot mai mult pieței străine, deoarece în primul trimestru al anului 1933 am exportat 1.285.150 tone în valoare de 1.848.232.000.— Lei față de 1.077.705 tone în trimestrul corespunzător al anului trecut (1932) care a costat Lei 1.443.420.000 ceea ce însemnează un progres însemnat atât din punctul de vedere al valorii cât și al cantității.

Evident că importanța economică a petrolului nu este în deajuns apreciată dacă o privim numai din punctul de vedere al contribuției sale externe, ci este necesar să o examinăm mai cu seamă din punctul de vedere al influenței sale interne. Examinând lucrurile pe această față va trebui să înregistrăm marele câmp de plasare pe care el l-a determinat pentru munca românească, atât manuală instruită și neinstruită, cât și intelectuală. Prin aceasta petrolul a contribuit la o circulație economică vie, care a avut repercursiuni locale și generale. A avut repercursiuni locale, pentrucă marea masă de oameni ocupați în întreprinderile petrolifere, a constituit un câmp de consum pentru produsele țării și astfel a dat multora posibilitate să-și sporească avutul. Dar importanța economică internă a petrolului românesc stă mai cu seamă în repercursiunile sale generale. El a format după războiu un izvor nesecat de venituri pentru finanțele noastre publice, atât de averse după războiu de obiecte impozabile. Și se pare că felul acesta de a fi impus în fo-

losul statului și al comunelor dacă acum câțiva ani era suportabil, azi reprezintă o sarcină destul de împovăraătoare pentru societățile petrolifere deoarece criza face și aici ravagii. Astfel prețul petrolului care în anul 1926 era cca 180 Lei sută de kgme, a coborât în 1930 la 70 — iar azi la 30 Lei sută de kgme, ceea ce reprezintă o scădere procentuală de cca 85%. Iar pentru ca să ne facem o idee de câte taxe grevează vagonul de petrol de la șantier până la Constanța le vom enumera mai jos. Ele sunt: taxa vamală de export, Lei 158.45; taxa porturilor Lei 179.97; impozitul pe cifra de afaceri Lei 97.76; taxa drumurilor Lei 35.25; taxa comunei Ploești Lei 143; taxa comunei Constanța Lei 36.20; timbre și factura vamală Lei 12.96 și fracht și taxe de manevră Lei 124.96, deci total Lei 788.54. Adăugând acestor taxe cheltuielile care grevează transportul, precum: taxe de transport pe C. F. R., Lei 2512.28; taxa de pompare Lei 97.20; taxa de pompare pe vapor Lei 97.20; taxa de încălzire Lei 95.20; taxa de descărcare Lei 117; taxa de chiria depozitului Lei 423; cheltuieli suplimentare Lei 84, ajungem la un total de Lei 3425.68 care adăugat celui de mai sus de Lei 788.54, face Lei 4214.22, sumă ce reprezintă contribuția întreprinderilor petrolifere la economia generală pentru fiecare vagon de produse. Dacă știm că cheltuielile întreprinderii sunt Lei 2676, de vagon, vedem că ceea ce îi rămâne acesteia este suma de Lei 3110 de vagon, adică mai puțin decât cât încașează statul. De aceea nu e nici de mirare că s'a dat atâta atenție câmpurilor petrolifere, dezvoltând mai în urmă pe seama lor o legislație întreagă.

Ajungând aici cu examinarea economică a importanței petrolului vom continua cu alte câteva considerațiuni tot așa de însemnate într'un articol viitor unde vom examina problema și sub aspectul ei de viitor.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

O soluție pentru problema băncilor.

La prima privire era de recunoscut tendința noii legi de conversiune, de a exercita oarecare presiune asupra băncilor pentru ca acestea să caute de a ajunge la o înțelegere cu debitorii lor, după posibilitate prin reducerea „benevolă” a creanțelor. Cercurile interesate în fruntea lor cu „Solidaritatea”, continuă și de prezent lupta împotriva acestei legiferări, care este și rămâne anticonstituțională și antisocială, creând clase sociale favorizate în dauna altor clase sociale, compuse din cetățenii unui stat.

Această lege nu a dat problemei nici o soluție practică. S'a îndelungat pur și simplu situația intolerabilă a stagnării economice și s'a pus în joc și pe mai departe existența băncilor. Va trebui deci să se găsească o soluție. Nimeni nu se poate aștepta la o legiferare mai favorabilă băncilor și a creditului, din contră, există temerea fondată, că o viitoare legiferare — în vederea tendințelor demagogice ale tuturor partidelor politice fără nici o excepție — va fi poate și mai dăunătoare situației băncilor. Pe de altă parte legea actuală conține dispoziții care dau posibilitatea ca prin inițiativa particulară a băncilor să se găsească o soluție destul de acceptabilă pentru toți interesații. Una din cele două dispoziții este suspendarea declarării în faliment, a doua este menținerea creanțelor în suma totală, cu moratoriu.

O bancă care anterior primei legiferări de conversiune se afla într'o situație sănătoasă, va putea și în aceste împrejurări să se saneze. Nu este consult de a aștepta alte legiferări sau de a aștepta soluționarea problemei de la sine, într'o situație, care zi de zi slăbește lichiditatea oricărei bănci. În orice caz este necesară colaborarea Băncii Naționale. Se impune chiar colaborarea acestei instituțiuni fiind un factor de importanță primordială pe terenul economic.

Problema ca atare invoalvă deci trei chestiuni:

1. Înțelegerea între bancă și deponenți;
2. Înțelegerea între bancă și debitori;
3. Colaborarea Băncii Naționale.

Înțelegerea între bancă și deponenți.

Ori care deponent este aplicat astăzi să renunțe la o parte din depunerea sa, dacă restul i se pune la dispoziție, fără restricțiuni. În realitate nu poate fi vorba de pierdere. Este un lucru cunoscut, că și la noi, ca în toată lumea, toate valorile au suferit scăderi considerabile, valorile reale, efectele, mărfurile, etc. Este o anomalie ca singura categorie a deponenților să nu sufere nici o reducere, ci să primească depunerile lor în cifra originală plus dobânzi. De fapt

ei ar primi o valoare superioară aceleia pe care au posedat-o la timpul său, considerând urcarea neașteptată a valorii banului. Băncile sunt acelea cari — în mod prea cinstit și în detrimentul lor — țin să păstreze integritatea sumelor depozitate și mai dau o fructificare care actualmente nu prezintă altceva, decât pierdere efectivă, unde chiar legea le dă și lor posibilitatea ca să obțină o reducere a angajamentelor. Astăzi ori care bancă are posibilitatea să sisteze complet fructificarea depunerilor precum și toate replătirile pe timpul moratorului acordat de legea conversiunii. Cu atât mai ușor ar fi să se stabilească o înțelegere între bancă și deponenți.

Aici există iar două posibilități:

- A) Un moratoriu pe cinci ani prelungibil pe alți cinci ani, fără dobânzi;
- B) Reducerea depunerilor cu 30—50%, după situația băncii și plata restului în numerar (cu ajutorul Băncii Naționale).

Înțelegerea între bancă și debitori.

Debitorii, în primul rând debitorii agricoli, nu se pot aștepta pe baza noii legi la nici o reducere a capitalurilor împrumutate. Acest fapt constituie pentru cei mai mulți o decepție, o desamăgire. În consecință este dată posibilitatea pentru bănci ca din inițiativă proprie să intre în tratative cu debitorii — ba se impune în mod tacit de legea conversiunii — și să ofere acelor debitori, cari sunt aplicați să-și aranjeze angajamentele renunțând la orice conversiune actuală sau viitoare, o reducere modestă de 10—20% din capital (eventual chiar o reducere mai mare, dacă situația debitorului și acoperirea vor necesita, pentru a transforma creanțe dubioase în creanțe bune). Această acțiune, întreprinsă cu spirit de inițiativă și energie, trebuie să deie rezultate bune.

Colaborarea Băncii Naționale.

Criza bancară cauzată de legea conversiunii interesează de aproape și institutul nostru de emisiune. Indirect, prin faptul că în calitatea sa specială are un rol în economia țării, un rol, care — între altele — implică atât conservarea creditului cât și combaterea activă a oricărei crize economice.

În anii din urmă am putut vedea destule exemple, că băncile de emisiune din diferitele țări s'au lăsat conduse de aceste principii.

Indirect, Banca Națională este interesată la îmbunătățirea situației băncilor particulare pentru ca acestea să poată satisface angajamentelor luate față de Banca Națională, angajamente, cari prin legea conversiunii au devenit extrem de grele.

În această legătură de idei trebuie menționată și legea devizelor, prin care s'a creat un nou monopol

în favorul Băncii Naționale și s'a luat băncilor particulare o sursă de venit, care și între împrejurările de astăzi era destul de însemnată.

Banca Națională percepe și astăzi la scont 6% pentru aceleași creanțe pentru cari — în practică — băncile nu încasează nici un fel de dobândă, ba vor trebui să mai amortizeze din ele. Motivul principal al acestei atitudini este evident faptul, că Banca Națională după situația actuală, în cât privește portofoliile agricole, este și ea angajată și împarte acelaș risc, pe care îl au băncile girante ale acestor portofolii. S'ar putea zice, că această dobândă percepută de Banca Națională este un profit fictiv, considerând că în urma acestui profit foarte ușor pot rezulta pierderi. Dobânda de 6% este pierdere efectivă pentru băncile particulare a căror lichiditate o reduce și mai mult, și fiind astăzi constrânse de a recurge la reescontul Băncii Naționale, unde altă dată de acest reescont făceau uz numai ocazional pentru a se adapta cerințelor pieții financiare, ajung într'o stare de dependență și mai pronunțată față de Banca Națională. Evident, că angajamentele lor față de aceasta devin poziții tot mai dubioase.

Legea conversiunii a creat astfel o situație care poate avea repercursiuni serioase asupra institutului de emisiune și cu toate că legea nu impune Băncii Naționale nici un fel de obligație materiale, conservându-se situația ei specială, totuși Banca Națională este chemată să ia o atitudine prin care să satisfacă atât necesitățile de a duce la împlinire voința legiuitorului, cât și rolului ei ca institut central de emisiune în economia țării, chemat să conserveze creditul public și să combată crizele.

Concretizând aceste idei, ajungem la concluzia că trebuie să se caute o modalitate pentru Banca Națională ca să poată sista ori ce dobândă de scont la portofoliile agricole. În acest scop s'ar putea ajunge eventual la un acord cu Statul prin care acesta s'ar obliga să supoarte dobânda de scont la portofoliile agricole, urmând, ca băncile particulare să fie scutite de această dobândă. Ar fi un act de dreptate, băncile fiind silite prin lege să facă uz de reescont, și în felul acesta Statul ar finanța totuși — deși într'o măsură foarte modestă — conversiunea, legiferată în sarcina unei fracțiuni a populației țării.

Dacă s'ar dovedi, că această soluție este imposibilă, atunci Banca Națională ar trebui să pășească singură la rezolvarea acestei probleme, fie chiar prin modificarea statutelor, întrucât acestea formează o piedică.

Pe lângă această măsură, ar fi necesar ca Banca Națională să mai deschidă băncilor pe baza unor convențiuni speciale un credit deosebit pentru achitarea depunerilor (reduse) primind ca acoperire livretele valabile pentru cvota redusă, pe care o primește deponentul, prenotate pe Banca Națională. Din cvotele de reducere de 30—50% ar urma ca băncile, trecându-le

într'un cont special, să formeze un fond de amortizare a pierderilor cauzate de conversiune și de alte legiferări cari au provocat stagnarea complectă a afacerilor de bancă. Acest credit ar trebui să fie deosemena scutit de dobândă, în vederea faptului, că astăzi băncile din dobânda de 1% ce urmează să o primească după portofoliile agricole, nu-și pot acoperi nici cheltuielile de administrație.

E natural, că acest procedeu nu s'ar putea extinde asupra ori cărei bănci, multe dintre ele fiind într'o situație care face îndoielnic succesul ori cărei acțiuni de asanare. Pe de altă parte însă este cert, că în felul acesta băncile absolut necesare pentru restabilirea volumului de credit cerut de economia noastră, ar putea fi readuse în timp scurt într'o stare lichidă, conservându-se eventual chiar și rezervele agonisite în mulți ani de muncă cinstită și socială.

BRUNO ROESLER.

Băncile populare și băncile în general.

În Nr.ii. 388 și 388/933 al „Calendarului“, sub titlul: „Creditul popular și francmasoneria“ se face o incursiune în istoricul băncilor populare, remarcându-se folosul adus de aceste bănci apoi situația jalnică, în care au ajuns prin conversiune, dimpreună cu clienții lor. Dar vai, autorul nu se poate reține de a arunca săgeți veninoase asupra altor bănci — „comerciale, francmasonice“.

Deși credem, că nici una din băncile românești din Ardeal nu este și nu poate fi vizată de acel articol, nici favorabil nici nefavorabil, aflăm potrivit a discuta nișel asupra chestiei:

Toate băncile, toți creditorii din cuprinsul Țării sunt greu loviți de monstruoasa lege a conversiunii, băncile ardelene sunt însă total nimicite. Nu vom greși susținând, că după gravitatea loviturii, nefericitul loc prim îl ocupă băncile ardelene, după cari urmează băncile populare, mai răspândite în Vechiul Regat, apoi așa zisele bănci comerciale, puține în Ardeal.

Se știe îndeobște, că băncile populare din Vechiul Regat sunt înființate sub egida Statului și sunt subvenționate de Stat, ceea ce tradus în fapte înseamnă, că ele există și operează și cu fărîmăturile noastre, „coloniștii“ ardeleni, sub formă de impozite. Pe când' băncile ardelene, în realitate tot bănci populare, mai mult populare, decât cele din Regat, fiindcă s'au întemeiat fără nici un sprijin dela Stat, ei pur și simplu dintr'o adânc simțită nevoie economică națională, din

obolul de sânge al întregii populații românești din Ardeal. Sub Statul unguresc n'au fost ocrotite, fiindcă acel Stat nu se putea bucura de descătușarea economică — și în consecință și politică — a elementului valah. Sub Statul românesc n'au fost ocrotite, fiindcă legile României întregite s'au „unificat“ numai în ceea ce privește stoarcerea impozitelor directe și indirecte, unele, mai temperate, pentru băncile populare din Regat și altele, vitrege, pentru băncile populare românești din Ardeal, pe cari bănci întregirea României le-a aflat în ființă, — legile de unificare n'au cuprins și pe aceste bănci oropsite sub oblăduirea părintească a Statului, de care beneficiază băncile populare din Regat. Acestora și legea conversiunii le-au dat anumite privilegii, drept dovadă de unificare frățescă între fiii aceluiaș neam și cetățenii aceluiaș Stat! Pe când pe băncile ardelene, menite a deveni fortărețele economice a întregii populații ardelene, guvernul, în fruntea cărui e ilustrul Ardelean, dl. Daida-Voivod, le-a condamnat la moarte sigură, ca să se adeverească încă odată zisa Scripturii: Perirea ta din tine Israele!

Va fi contribuit la aceasta jalnică situație „cumințenia“ guvernelor de totdeauna, va fi contribuit și faptul, că fabrica legilor e în București, în mijlocul vechiului Regat, deci aproape de regăteni, cari astfel au prilejul și puțința de a „regula“ șuruburile fabricii — persuaziuni directe, ziaristică, tîmbălău etc. — ca fabricatul să le fie mai dulce, mai suportabil. Pe când noi, Ardelenii, veșnic oprimați, ei, cine drac să-și mai bată capul de prosperarea, de existența unor selavi ai tuturor timpurilor?!...

Am fi dorit să încunjurăm după puțință velleitățile regionalistice. Să nu lăsăm aparțința că sub enutul guvernelor de totdeauna ne svircolim noi, frații, unii contra altora, de pe întreg cuprinsul Țării, ei să îmbrățișem cu dragoste de frate chestiile, cari ne privesc, să încercăm a inspira aerul curat din toate colțurile Țării, ca să nu ne înăbușim. Când însă se ventilează tendințele de a scoate în relief numai nenorocirile unor instituții, ce nici pe departe n'au soarta tristă a băncilor ardelene, fiindcă acele bănci populare din Regat între orice împrejurări au la spate Statul, când se aruncă invective la adresa altor bănci, cari oricum ar fi, îndeplinesc o funcție, au un rol însemnat în organismul economic național: ne simțim mâhniți și ne exprimăm aceasta mâhnire cu scopul, ea să înceteze invectivele, să nu ne mistuim în certe fraterne, când eu toți trebuie să îndurăm năpasta.

Înțelegem, să se combată, să se stărpească francmasoneria, bolșevismul, artivismul, liehe-

lismul și alte boale sociale din corpul curat al poporului, înecuate în unele organe ale vieții lui, precum ar fi parlamentul, înaltele așezăminte ale Statului — instituțiile de credit... comerciale. Nu înțelegem să se stigmatizeze însuși Statul și instituțiile dintr'ânsul. Am dori ca însuși pontifices maximi să fie mai cu multă băgare de seamă, ca cel puțin la cârma Țării să nu ajungă oameni nevrednici, cari numai prin subterfugii se pot menține, — după cum a făcut acea faimoasă „Bestie, dela Bresta“ care într'un an a bestializat întreaga Țară!...

Că unele bănci au încesat în decursul timpului dobândă de 30% pe când băncile populare numai 18%, poate fi adevărat. Dar în cele din urmă mare a fost dobânda de 30% și tot mare a fost și cea de 18% ale institutelor de sub egida Statului. Și într'un caz și într'altul aceea dobândă mare de pe vremuri, se putea suporta, fiindcă izvoarele de venit ale populației erau fecunde. Cunoșc un țaran sărac, care imprumutase 400 Lei, probabil cu 30%. Pe bani cumpărase un purcel, pe care după două luni l-a vândut cu 800 Lei. Da să zică el plătea pe 3 luni 30 Lei și câștiga în 2 luni brutto 400 Lei, să zicem netto 200 Lei, ceea ce face 300%. Din 300% fără mare păcat putea plăti și plătea bucuros 30%. Cu toate acestea dacă totuși a fost cămătărie, de ce n'a venit statul la timp să pronunțe veto! la care avea tot dreptul? N'a venit fiindcă încasa pe urma „cămătăriei“ impozite horende dela băncile contribuabile. Din aceste impozite între altele... a izbutit să-și creeze deponenți și depuneri... în Elveția. Că doar nu tu nenorocitele de Stan sau Bran, te-ai putut duce în Elveția cu ai tăi 20—100 mii Lei, ei s'au dus cei cu „învârtelile“ de zeci de milioane! În Elveția nu este conversiune și niciodată nu va fi, potrivit calapodului românesc. Tu Stan sau Bran de voie de nevoie ți-ai depus agoniseala de sânge la băncuța din Țară și poate inconștii, ai promovat astfel economia națională. Drept răsplată, astăzi ei... dreptul să mori de foame! — Cei „cu noroc“ au șterpețit câte ceva din contribuția voastră către Stat, ș'au agonisit astfel avere de milioane și pe acestea le-au dus în Elveția, la adăpostul conversiunii românești! Ei au dreptul și puțința de a trăi în imbuibare!!!... Și ăstea toate: ad majorem patriae gloriam!

Încă odată, să nu ne pripim cu invective la adresa altor suferinzi cu cari constituim o tristă camaraderie. Ci mai bine să ne raliem forțele, formând — spre a vorbi în limbajul zilei — un front unic al creditorilor, în care se vor alinia toți creditorii, inclusiv toate băncile din cuprinsul

Țării, fără deosebire, de-s populare sau comerciale, mici sau mari, — spre a trăi sau a muri în armonie.

Articolul pomenit din „Calendarul“, abstracție făcând dela împunsăturile desavuabile e bine scris, și ne descopere ravagiile conversiunii dintr'o parte a Țării, cari durere, sunt generale pe la noi cu o anumită gravitate mai pronunțată. Cităm:

„Am cunoscut cazuri, unde mortul a fost îngropat după patru zile cu banii strânși din mila publicului, iar defunctul avea la banca populară la depuneri cu scopul de a-i întrebuința pentru cazuri de boală și înmormântare, suma de Lei 3000!“

Frumoasă speranță pentru deponenți!

Totuși după ce odată murim e treaba celor vii, în cele din urmă a organelor Statului, să ne îngroape cadavrele, sau să le lase, să pestilențieze masele populației! Ci noi încă am dori să murim moarte naturală, nu de foame și de frig! Iar cât trăim să ne facem viața mai puțin amară, folosindu-ne măcar în măsură mai redusă, pe prețul agoniselei noastre, de rezultatele științei:

Pe un țaran dela noi l-au sfătuit medicii, să se supună unei operații, căci altfel își pierde vederea. După ce acest țaran, a colindat, sub conversiune, pe la toți cunoscuții, fără izbândă, să-l împrumute spre acest scop cu 1500 Lei, a scos o vacă în târg, în preț de 3—4000 Lei. Sub presiunea nevoii a trebuit să o vândă cu numai 1500, deși dacă o mai ținea 2—3 săptămâni ajungea pe dânsa prețul real, plus că-și mai hrănea copilașii. Ne fiind credit omul s'a păgubit direct pe sine și în acelaș timp sute de agricultori, devaluându-le valoarea produselor lor. Și asta nu însemnează ruină?!

Autorul articolului din „Calendarul“, dl Rim. O. Gard crede apoi că: „Măsurile prevăzute prin art. 13“ — fatal, tocmăi 13! — „sunt de natură a da din nou posibilitate de funcționare băncilor populare“. — Noi, generația mai veche, trăind chiar sub o stăpânire vrășmașă, nici odată în trecut nu ne-am putut nici măcar închipui, că „măsurile“ cuprinse într'o sumedenie de articole ar putea fi cândva terfelite și mai vartos de o stăpânire românească, iar noi deposedați de avutul agonisit în tinerețe. Și totuși trăim jalnica și detestabila realitate!

Facă Cerul, că dl Gard, să nu aibă decepții, dar noi, în baza experienței, tare ne temem, că-l vom regăsi la... Cannae.

Băncile din Sibiu și conversiunea.

Băncile din Sibiu sunt, după Cassa generală de Economii din Brașov (fondată în 1835), în marea lor majoritate, cele mai vechi instituții bancare din țară.

Scopul pentru care au fost înființate nu a fost un scop comercial propriu zis. Ele au fost fondate pentruca prin ajutorul lor direct și indirect, să se ridice nivelul cultural și economic al populației din sânul cărora au luat ființă.

Conduse cu pricepere și tact, băncile din Sibiu au cunoscut în decursul deceniilor o dezvoltare lentă, dar sigură. Eclipse mai serioase au cunoscut în cursul războiului din 1848 și în cursul războiului mondial. Totuși creditul lor și averile ce le-au fost încredințate au rămas neștirbite.

Aceasta a fost situația, cu unele excepții, la mai toate băncile sibiene, înainte de a se aduce legea conversiunii.

Din 1931 începând, data când a început să se ventileze ideea conversiunii, publicul a asaltat și băncile din Sibiu pentru restituirea depozitelor, ceea ce a adus multă pagubă acestor instituții și economiei naționale ardelenice.

Datele de mai jos sunt destul de elocvente în această privință:

Astfel, activele, cari în 1930 arătau o sumă de Lei 4.258.068.777— au scăzut în anul 1931 la Lei 3.592.606.736—, pentru ca cu sfârșitul anului 1932 să ajungă la Lei 3.055.754.663—.

Activele arată deci în 1931 o scădere de Lei 665.462.041— față de 1930 și de Lei 436.852.073— în 1932 față de 1931.

În total activele s'au micșorat în cursul anilor 1931 și 1932 cu suma de Lei 1.102.314.114—.

Capitalul societar a rămas în timpul celor din urmă trei ani neschimbat la suma de Lei 348.383.500—.

Rezervele în anul 1930 erau de Lei 217.403.590—. În anul 1931 acestea cresc la suma de Lei 234.720.811—, pentruca în anul 1932 să scadă la Lei 163.963.461—. Mișcarea rezervelor arată prin urmare în 1931 o augmentare de Lei 17.317.221— față de 1930, în 1932 o scădere de Lei 70.757.350— față de 1931 și de Lei 53.440.129— față de anul 1930.

Depunerile au însumat în 1930 Lei 2.957.501.098—. În cursul anului 1931 s'au micșorat la suma de Lei 1.605.802.161—.

Scăderea depunerilor în anul 1931 față de 1930 este de Lei 793.733.742—, iar în anul 1932 față de 1931 de Lei 557.965.195—.

Prin urmare băncile din Sibiu au plătit în cursul anilor 1931 și 1932 o sumă de Lei 1.351.698.937— deponenților.

Se pune întrebarea de unde au scos băncile din Sibiu această sumă formidabilă între împrejurările puțin favorabile din ultimii doi ani.

Parte din suma plătită deponenților a fost ridicată de la Banca Națională, Lei 427.460.642—, parte din disponibilul de numerar și din disponibil la bănci propriu, Lei 475.820.436—, iar restul din încasăările făcute în cursul anilor 1931 și 1932.

Bine înțeles, că achitățile de depuneri nu s'au făcut numai cu numerar, ci și prin compensare.

Reescontul a fost în 1930 de Lei 187.796.122—-. Acest reescont a crescut în 1931 la Lei 509.482.785—, iar în 1932 la suma de Lei 625.256.164—.

În cursul anului 1931 reescontul a crescut prin urmare față de 1930 cu suma de Lei 311.686.663—, iar în 1932 față de 1931 cu Lei 115.773.979—. În total contul reescont s'a mărit în 1931 și 1932 față de suma din 1930 cu Lei 427.466.642—.

Numerarul și sumele disponibile la bănci a înregistrat următoarele fluctuațiuni:

În 1930 numerarul băncilor din Sibiu și disponibilul la bănci străine a atins suma de Lei 453.434.053—. În anul 1931 această sumă s'a micșorat cu Lei 407.890.256— la Lei 145.543.797—, pentruca în anul 1932 să scadă încă și mai mult, la Lei 77.613.617—. Diferința de numerar în 1932 față de 1930 a fost deci de Lei 475.820.436—.

Profitul curat în 1930, după datele din bilanț, a fost de Lei 70.432.025. În anul 1931 acest profit s'a redus la Lei 15.062.739—, o scădere de Lei 55.369.286— față de 1930, iar în 1932 profitul a scăzut la Lei 1.664.547— deci cu Lei 13.398.192— 398.192— mai puțin decât în anul 1931.

Două mari bănci din Sibiu au încheiat în anul 1932 bilanțul cu o pierdere de Lei 2.757.396—. „Albina“ a arătat în acelaș an un profit de Lei 2.975.000—.

Datele de mai sus ilustrează destul de evident situația grea în care au fost aduse băncile de legea conversiunii.

O.